

пектів майбутньої діяльності дасть змогу сформувати цілісну, неперервну концепцію професійного навчання та, що є найбільш вагомим, якісно підготовувати висококваліфікованого спеціаліста.

Крім того даний підхід сприятиме розвитку як особистих якостей майбутнього фахівця, так і його комунікативних та, в деякій мірі, викладацьких здібностей, оскільки студенту потрібно вмотивовано висловлювати та відстоювати свої думки, генерувати ідеї та аргументовано пропонувати іншим свої програмні рішення обґрунтовуючи перспективи їх використання. При цьому захист роботи, що виконана, здійснюється у формі доповіді з наступним обговоренням, де в якості незалежних експертів виступають як викладачі так і безпосередньо студенти, що створює атмосферу здорової конкуренції, вимагає від студента ерудованості, глибокого знання предметної області та вміння спілкуватись з аудиторією.

На нашу думку даний підхід до організації самостійної роботи студентів по циклу професійно-орієнтованих дисциплін має значний потенціал і перспективи розвитку.

*В. Д. Дербенцев, канд. екон. наук, доц.,
В. І. Куліда, В. М. Канаєва,
кафедра інформатики*

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛА СТУДЕНТІВ

Останнім часом суттєво зросли вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців. Як свідчить практичний досвід, випускники вищих економічних навчальних закладів досить часто не мають цілісного, системного уявлення про функціонування економіки та її складових, про застосування сучасних методів дослідження економічних систем різних рівнів агрегування та розв'язання слабкоструктурованих та важкоформалізованих проблем.

Таким об'єднуючим, систематизуючим ланцюгом, на наш погляд, є вивчення методології та інструментарію системного аналізу. Системний аналіз базується на принципі системності, що відбиває спільність погляду на об'єкти, явища і процеси світу як на системи з усіма властивими їм закономірностями. Цей принцип обумовлює необхідність спільного розгляду системи як ціло-

го і як сукупності елементів, дослідження будь-якої частини системи разом з її зв'язками з іншими частинами та зовнішнім середовищем. Цей принцип постулює необхідність ієрархічного, принаймні трирівневого дослідження системи: необхідно досліджувати власне систему, необхідно досліджувати підсистеми та елементи системи, необхідно також розглядати систему як елемент системи більш високого порядку.

Загальним для усіх методик системного аналізу є формування варіантів представлення системи (процесу розв'язання задачі) та вибір кращого варіанту. На різних стадіях дослідження, від інтуїтивної постановки проблеми до вибору оптимальних рішень за допомогою застосування математичних методів, комп'ютерних та імітаційних моделей, використовуються різноманітні наукові методи і прийоми, що складаються із різної кількості етапів аналізу, зміст яких буде залежати від складності сформульованої проблеми.

В загальному випадку, системне дослідження будь-якої проблеми складається з наступних етапів:

- формування проблеми та її проблематики;
- виявлення цілей (побудова дерева цілей);
- формування критеріїв;
- визначення наявних ресурсів для досягнення цілей;
- генерація альтернатив та сценаріїв;
- прийняття управлінських рішень.

Важливим етапом системного аналізу є генерація альтернатив, тобто ідей та шляхів досягнення мети. Генерація альтернатив є творчим процесом. Існує кілька методик, що сприяють цьому процесу: метод мозкового штурму, метод Делфі, синектика, сценарний аналіз, ділові ігри тощо.

Метод мозкового штурму — це метод посилення творчого підходу шляхом стимулювання генерування ідей в процесі обговорення групою людей, при якому забороняється критика. Мета цього методу полягає в стимулюванні виникнення ідей, заохочуючи ініціативу учасників. При цьому передбачається виконання наступних правил:

- жодна ідея не вважається безглуздою і тому членів групи заохочують висловлювати довільні крайності та неймовірні ідеї;
- кожна з висловлених ідей належить колективу, а не особі, що запропонувала її;
- жодна з ідей не піддається критиці, тому що головна мета — породжувати, а не оцінювати ідеї.

На наступних етапах системного дослідження альтернативи формалізуються та перевіряються за допомогою концептуальних, графічних, математичних, комп'ютерних моделей тощо.

Підсумовуючи, зауважимо, що вивчення дисципліни «Системний аналіз» сприяє розвитку у студентів системного мислення, усвідомлення необхідності застосування системного підходу до задач управління та прийняття рішень, до дослідження складних явищ та процесів, до яких належать соціально-економічні процеси.

Т. М. Дерев'янка, канд. філос. наук, доц.,
кафедра філософії

ПРИНЦИП ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (З ДОСВІДУ ВИКЛАДАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «КУЛЬТУРОЛОГІЇ»)

Входження України до Європейського освітнього простору актуалізує проблему пошуків освітньої моделі, котра б інтегрувала креативні національні надбання та відповідала європейським стандартам, а пріоритетом визнавала розвиток особистості й громадянина, здатного до персональної відповідальності в ситуації глобальних викликів сучасності.

В сучасному європейському освітньому просторі спостерігається своєрідний «етичний поворот» — етика осмислюється як *philosophia prima*, зростає її значення в культурі та освіті, при європейських університетах створюються Центри прикладної етики. Зазначені пріоритети належним чином не усвідомлюються у системі національної освіти, а пошуки стратегій нерідко здійснюються в контексті старих освітніх парадигм, зокрема, ігнорування морально-етичних аспектів професійної діяльності, вилучення з навчальних програм вищої школи курсів етики, естетики або ж їх механічне об'єднання під назвою «Етика і естетика», «Культурологія». Тенденція укрупнення навчальних дисциплін, створення інтегративних курсів породжує непрості завдання теоретико-методологічного синтезу різних галузей гуманітарного знання, фахового забезпечення відповідних навчальних курсів.